

Nr 114.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1930 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala. (2:a avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 87 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala, för ändamålet för budgetåret 1930/1931 beräkna ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 7 februari 1930 dagtecknad proposition, nr 72, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag bevilja ett belopp av 538,000 kronor samt därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag anvisa 100,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sist omnämnda statsrådsprotokoll.

I en av kanslern för rikets universitet med tillstyrkande utlåtande av den 19 juli 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad, av ritningar och kostnadsberäkning m. m. åtföljd framställning hemställde det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala om utverkande av proposition till 1929 års riksdag, att för om- och tillbyggnad av den anatomiska institutionen vid universitetet samt för de nya lokalernas inredning och utrustning med nödiga apparater, instrument och maskiner måtte på extra stat för budgetåret 1929/1930 beviljas ett anslag av 538,000 kronor.

Till grund för denna konsistoriets framställning låg en utförlig utredning av anatomiska institutionens prefekt, professorn i anatomi vid universitetet E. Agduhr, ur vilken utredning följande torde få meddelas:

Om- och tillbyggnadsarbetena avsåge att bereda eldsäkra lokaler för institutionens samlingar och att bereda nödiga lokaler för undervisning och vetenskapligt arbete på den anatomiska och den histologiska avdelningen. Som mest framkomlig väg för åstadkommande av de förbättrade utrymmena hade det visat sig vara dels att tillbygga tvenne eldsäkra flyglar till den nuvarande institutionen, vilka huvudsakligen skulle komma till användning för samlingarna, och dels att inreda de nuvarande museilokalerna till laboratorier och arbetsrum.

Två flyglar skulle byggas och sammanbindas med gamla institutionens norra flygel. Flyglarna skulle byggas i tre våningar och förses därtill med källarvåning. Tre rum uti gamla institutionens norra flygel skulle införlivas med tillbyggnaderna och göras eldsäkra. I de olika våningarna komme dessa rum att förmedla övergången mellan rummen i de båda tillbyggda flyglarna. En ur många synpunkter önskvärd direkt kommunikation mellan dessa olika våningar skulle anordnas genom en trappa uti de mellersta rummen.

Den apparat- och maskinella utrustning, som finnes uti nuvarande anatomiska institution, vore synnerligen knapphändig och ofullständig för att kunna tjäna en mera mångsidig anatomisk och embryologisk forskning såväl som en mera tidsenlig undervisning. Vad först undervisningen i histologi och embryologi beträffade, så vore det i hög grad önskligt, att den härför avsedda kurs- och föreläsningssalen försåges med på elektrisk väg dirigerbara mörka gardiner, för att vid behov kunna försänka salen i mörker och därigenom möjliggöra en projektion av mikroskopiska preparat och av diapositiv såväl som ock en projektion av bilder på episkopisk väg. För detta ändamål behövdes ock en projektionsapparat, som möjliggjorde dessa tre olika typer av projektion. För att kunna göra undervisningen vid institutionen mera åskådlig såsom t. ex. för att demonstrera muskel- och ledfunktioner, regenerations- och tillväxtförhållanden såväl som för att demonstrera organens och vävnaders fötala och postfötala utvecklingsförhållanden vore det nödvändigt att institutionen finge en filmupptagningsapparat såväl som en kinoprojektionsapparat. En maskinell apparatur av nu nämnd art skulle i väsentlig grad inte blott underlätta undervisningen för kursledaren och studierna för studenterna, utan den skulle säkert även möjliggöra att på kortare tid uppnå bättre resultat av undervisningen än vad nu vore fallet. För det vetenskapliga arbetet på institutionen vore det av stort behov att få det förefintliga instrumentariet kompletterat på olika områden.

Vid denna professor Agduhrs utredning var fogad, utom ritningar och fotografier, en kostnadsberäkning, utvisande för byggnadsarbeten m. m. en slutsumma av 454,000 kronor och för inredning och utrustning en slutsumma av 71,100 kronor, tillhopa alltså 525,100 kronor.

Medicinska fakulteten har med stöd av Agduhrs utredning hos det större akademiska konsistoriet hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte bland universitetets riksdagspetita för budgetåret 1929/1930 upptagas ett anslag av 525,100 kronor.

Universitetets drätselnämnd har tillstyrkt fakultetens framställning, dock

under uttalande, att posten oförutsedda utgifter syntes väl lågt beräknad. Densamma hade upptagits till 36,004 kronor 30 öre å kostnaden för själva byggnadsarbetena, vilken kostnad, med frändragande av oförutsedda utgifter, uppginge till 418,000 kronor. Å kostnaden för inredning och utrustning, i förslaget upptagen till 71,100 kronor, hade inga som helst oförutsedda utgifter upptagits. Drätselnämnden ville föreslå, att ett belopp av 10 procent å sammanlagda kostnaden för byggnadsarbetena och för inredning och utrustning, 489,100 kronor, eller alltså 48,900 kronor, måtte av konsistoriet beräknas och sålunda framställningen avse ett belopp av 538,000 kronor.

På given anledning har härefter medicinska fakulteten föranstaltat om en utredning genom den ifrågasatta nybyggnadens arkitekt beträffande de möjligheter, som funnes för att begränsa om- och tillbyggnadsarbetena av anatomiska institutionen till att till en början gälla endast den gamla byggnaden.

Det av byggnadens arkitekt, arkitekten Lindsjö, med anledning härav afgivna yttrandet är av i huvudsak följande lydelse:

En sådan uppdelning är delvis möjlig, men kommer detta att försvåra, förlänga och fördyra ombyggnadsarbetena. De förbättringar av gamla byggnaden, som kunna utföras oberoende av den nya, äro indragning av w. c., ombyggnad av trappuppgången, föreläsningssalens omändring och förseende med ljustäta gardiner, amanuensrummens värmeisolering m. m. Därmed hava emellertid *icke* själva kardinalpunkterna i ombyggnadsprogrammet blivit lösta. Dessa innebära ju ökade utrymmen, vilka för närvarande äro till bristningsgränsen utnyttjade, samt, det icke minst viktiga, brandfria lokaler till de oersättliga museisamlingarna.

Genom begränsning av arbetena till endast gamla byggnaden komma utrymmena att ytterligare minskas på grund av att t. ex. w. c. flyttas från källaren till bottenvåningen och där tager i anspråk en del för annat ändamål nyttjade lokaler.

Vid ritningarnas upprättande var det min avsikt, att, då arbetet skulle utföras, nybyggnaderna uppfördes först och sedan ombyggnaden av gamla huset.

Visar det sig nu omöjligt att under närmast kommande budgetår erhålla anslag till bådadera skulle i så fall nedanstående arbeten böra först ifrågakomma och till följande priser:

Ny trappa	kronor	3,480:—
Diverse murningsarbeten, järnbalkar och skiljeväggar	»	18,000:—
Justering av snickerier och målning	»	15,000:—
Värmeisolering av vindsrummen	»	8,300:—
Ommålning av dito	»	2,400:—
W. C. och kallvattensledningar	»	19,800:—
Inredning av föreläsningssalen	»	27,400:—
Värmeledningsanläggningens påbörjande	»	2,500:—
Ritningar och oförutsedda utgifter	»	15,120:—

Summa kronor 112,000:—

I propositionen erinras vidare om att riksdagen i skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, under punkt 85 i samband med sitt beslut angående anslag till nybyggnad för den paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala anförde, att riksdagen med anledning av vad vederbörande departementschef meddelat rörande andra från universitetet framkomna anslagsäskanden för byggnadsarbeten ansett sig böra framhålla önskvärdheten av att en plan över dylika framtida arbeten måtte uppgöras, så att det kunde bliva möjligt att bättre än nu vore fallet överblicka universitetets olika byggnadskrav samt bedöma om och i vilken ordning de borde tillgodoses.

Med skrivelse den 22 januari 1930 har t. f. universitetskanslern till Kungl. Maj:t överlämnat en av det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala gjord, på förberedande utförliga yttranden av medicinska fakulteten, filosofiska fakultetens humanistiska och matematisk-naturvetenskapliga sektioner samt överbibliotekarien vilande utredning i här förevarande hänseende.

Under förutsättning att det av universitetet avgivna förslaget om tillbyggnad till den anatomiska institutionen vunno statsmakternas bifall och att denna byggnadsfråga alltså komme i ordningen före den nedan angivna första gruppen, har konsistoriet ansett att de viktigaste byggnadskraven borde tillgodoses i följande ordning:

1) Nybyggnad för den patologiska institutionen och i samband därmed den nuvarande institutionsbyggnadens inredande till hygienisk-bakteriologisk institution samt värmelednings- och ventilationsanläggning för universitetsbyggnaden;

2) Nybyggnad för den botaniska institutionen och dess växthus;

3) Nybyggnad för den medicinsk-kemiska och den farmakologiska institutionen;

4) Tillbyggnad till universitetsbiblioteket.

Från fakulteternas sida ha åtskilliga andra byggnadskrav framförts. Medicinska fakulteten anmäler ytterligare följande: djurstall för fysiologiska institutionen, bostadshus för personal vid akademiska sjukhuset, byggnader för tuberkulosvård och kvinnosjukdomar samt inredning av radioterapeutisk klinik.

Inom matematisk-naturvetenskapliga sektionen ha anmälts — förutom lokalbehov som icke kräva nybyggnad eller mera omfattande ombyggnad — krav på mer eller mindre avsevärda tillbyggnader för växtbiologiska institutionen och för meteorologiska institutionen samt önskemål om nybyggnad för mineralogisk-geologiska institutionen. Konsistoriet anser, att dessa byggnadsbehov böra hänföras till en andra grupp, och konsistoriet är icke berett att för närvarande angiva den ordning, vari de böra tillgodoses.

Det större akademiska konsistoriets sålunda avgivna yttrande var emellertid icke enhälligt. Från två håll framhölls i särskilda motiverade yttranden sålunda önskvärdheten av att universitetsbibliotekets tillbyggnad borde sättas i tredje i stället för, såsom föreslagits, i fjärde rummet, då biblioteket icke vore jämförligt med ett enskilt läroämne utan utgjorde en för universitetets hela vetenskapliga arbete central institution. Den sålunda framförda me-

ningen samlade vid omröstning 6 röster mot 10, som avgåvos för det tidigare förslaget. Vidare framhölls, att kravet på uppförandet av ett bostadshus för kvinnlig personal vid akademiska sjukhuset sedan flera år varit trängande och att sagda krav i ekonomiskt avseende intoge den särställning, att det borde kunna tillmötesgåas utan att övriga institutioners nybyggnadsfrågor behövde undanskjutas.

Departementschefen har framhållit, att, då man uppenbarligen ej kunde utgå från, att samtliga de av konsistoriet till första gruppen hänfödda byggnadskraven kunna samtidigt tillgodoses, man följaktligen torde hava att räkna med ett för de närmaste åren tämligen konstant byggnadsbehov för universitetets vidkommande. För närvarande torde det enligt departementschefens mening ej vara erforderligt att ingå på de synpunkter och motiv, som förebragts för ordningen de olika byggnadsföretagen emellan. I den mån frågan om byggnadsbehovens tillgodoseende aktualiserades, torde Kungl. Maj:t taga den nu angivna planen under närmare omprövning. Avvikelser från densamma kunde uppenbarligen visa sig nödvändiga på grund av oförutsedda omständigheter eller förändrade förhållanden.

Konsistoriet hade, erinrar departementschefen vidare, vid uppgörandet av den nu framlagda planen förutsatt, att det av universitetet redan avgivna förslaget om tillbyggnad till den anatomiska institutionen komme att vinna statsmakternas bifall och att denna byggnadsfråga alltså skulle komma i ordningen före den i planen upptagna första gruppen. Kravet på en om- och tillbyggnad av den anatomiska institutionen, som sålunda nu av konsistoriet ansetts böra i första hand tillgodoses, hade redan tidigare framförts från universitetets sida. Av den i ärendet förebragta utredningen funne departementschefen sig övertygad om att denna byggnadsfråga icke längre kunde undanskjutas. Den starka ökningen av antalet studerande och en av tidsförhållandena nödvändiggjord omläggning av undervisningen hade kommit de redan förut trånga utrymmena att bli helt otillräckliga; härtill komme vidare såväl lokalernas olämplighet som den stora eldfara, som nu förefunnes för institutionens värdefulla, delvis oersättliga samlingar. I övrigt hänvisande till professor Agduhrs utförliga och vägande motivering funne departementschefen sig alltså böra förorda förslaget i ämnet till riksdagen.

Det av de akademiska myndigheterna framlagda förslaget, mot vilket departementschefen i likhet med byggnadsstyrelsen icke har något att erinra, slutar på ett belopp av 538,000 kronor. Byggnadens arkitekt har här efter på given anledning beräknat kostnaderna för de mest trängande arbetena, avseende endast den gamla institutionsbyggnaden, till ett belopp av 112,000 kronor, vilken summa då skulle bli erforderlig under budgetåret 1930/1931. Departementschefen har emellertid ansett ett avrundat belopp av 100,000 kronor kunna vara för de nu angivna ändamålen tillräckligt. Härvid förutsattes, att för undvikande av kostnadsökning hela byggnadsplanen bleve genomförd i en följd, varför hela det för ändamålet erforderliga beloppet nu borde äskas av riksdagen och av detta den nyss an-

givna summan av 100,000 kronor borde för de nödvändigaste arbetena anvisas för budgetåret 1930/1931. Huruvida den återstående summan av 438,000 kronor borde i sin helhet beräknas för det därpå följande budgetåret eller densamma kunde fördelas på två budgetår, därom torde, framhåller departementschefen slutligen, de akademiska myndigheterna få yttra sig i samband med avgivande av sina anslagsäskanden till 1931 års riksdag.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har av den nu förebragta utredningen och de iakttagelser, som gjorts vid ett av utskottets vederbörande avdelning å den anatomiska institutionen i Uppsala avlagt besök, blivit övertygat om nödvändigheten av de föreslagna om- och tillbyggnadsarbetena vid nämnda institution.

Mot kostnadsberäkningen, slutande å ett belopp av 538,000 kronor, har utskottet icke funnit anledning till erinran, men utskottet vill framhålla angelägenheten av att vederbörande vid arbetenas utförande vinnlägga sig om att söka i besparingssyfte vidtaga de förenklingar, som kunna visa sig möjliga utan att ändamålsenligheten av de nya lokalerna eftersättes.

Utskottet finner sig alltså böra förorda, att riksdagen nu för ifrågavarande ändamål beviljar det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 538,000 kronor. Likaledes anser sig utskottet böra tillstyrka, att riksdagen, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, av nämnda belopp anvisar en summa av 100,000 kronor för budgetåret 1930/1931.

Slutligen vill utskottet framhålla, att utskottet i likhet med departementschefen funnit sig icke nu böra taga ställning till den av de akademiska myndigheterna framlagda byggnadsplanen för vissa andra universitetsinstitutioner.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag bevilja ett belopp av 538,000 kronor samt därav för budgetåret 1930/1931 såsom extra reservationsanslag anvisa 100,000 kronor.

Stockholm den 25 april 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzélius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *Olof Olsson*, *O. Bergqvist*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *E. J. G. Rosén*, *N. J. M. Svensson* i Kompersmåla, *K. V. Rydén*, *E. A. Lundell* och *C. I. Asplund*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund* i Brattfors, *P. Nilsson* i Bonarp, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *B. F:son Holmgren*, *J. Olofsson* i Digernäs, *O. Nilsson* i Örebro, *O. Andersson* i Höör, *G. Strindlund* och *K. S. V. Ward*.